

Joanna Woch

Uniwersytet Śląski w Katowicach

<https://orcid.org/0000-0001-5750-3571>

woch.joanna@yandex.ru

Anglicyzmy w konfrontatywnym nauczaniu języka rosyjskiego

English loanwords in Russian language acquisition

Russian language acquisition by Polish students is understood as effective and appropriate interaction in various conversational situations. This requires specific habits in the use of the contemporary Russian linguistic system. The use of a language can be examined in a natural communicative situation, which needs informal, spoken language. The usage of English loanwords in spoken Polish and Russian is frequent, which is why the characteristics of spoken language in contemporary spoken Russian and Polish needs to be examined. Research conducted on a group of Polish, Russian, Belorussian and Ukrainian Youtubers shows that their speech contains some specific derivatives which are characteristic of colloquial Russian and Polish. It also contains groups of English loanwords: assimilated nouns, verb and adjective derivatives with productive suffixes. The study shows that English loanword adaptation differs in Polish and Russian, which reveals system differences between two related languages. Comparison of the most productive word formation processes in Russian and Polish can help to overcome language interference and improve the teaching of Russian to Polish students in general.

Keywords: foreign language acquisition, Russian language, Polish language, word formation, English loanwords

Słowa kluczowe: przyswajanie języka obcego, język rosyjski, język polski, słowotwórstwo, anglicyzmy

Artykuł jest udostępniany na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe, <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

1. Wprowadzenie

Z perspektywy edukacji międzykulturowej absolwent studiów neofilologicznych, czyli osoba posługująca się językiem obcym na poziomie C1, powinna potrafić swobodnie i z powodzeniem posługiwać się językiem w kontaktach towarzyskich i społecznych, edukacyjnych bądź zawodowych (ESOKJ, 2003: 33). Znajomość języka obcego sprowadza się do umiejętności uczestniczenia w większości sytuacji komunikacyjnych, co jest równoznaczne ze znajomością uzusu w języku obcym i ojczystym, czyli masowo i regularnie odtwarzalnych jednostek systemu językowego (Karaulov, 1997: 575), którymi jego rodzimi użytkownicy posługują się w codziennych, rzeczywistych sytuacjach. Cechą charakterystyczną zarówno współczesnego języka polskiego, jak i rosyjskiego jest masowy i nieustanny napływ anglicyzmów, adaptacja których pozwala na zbadanie funkcjonowania typologicznie bliskich systemów językowych polszczyzny i ruszczyzny. Podobieństwa i różnice zaobserwowane w konfrontatywnym badaniu asymilacji anglicyzmów, ze względu na systemowy charakter adaptacji, mogą zwiększyć efektywność procesu nauczania języka rosyjskiego wśród polskich studentów.

Celem artykułu będzie przedstawienie procesu słowotwórczej asymilacji najnowszych anglicyzmów przez system języka polskiego oraz rosyjskiego w kontekście dydaktyki języka rosyjskiego w ujęciu konfrontatywnym.

2. Słowotwórcza asymilacja zapożyczeń jako odzwierciedlenie zjawisk systemowych i jej zastosowanie w procesie dydaktycznym

Z uwagi na wspólne pochodzenie polszczyzny i ruszczyzny od języka prasłowiańskiego, z jednym zasobem słownictwa i regułami gramatycznymi (Isačenko, 2003: 8), należy spodziewać się, że zestaw morfemów wywodzący się od jednego prajęzyka będzie podobny w języku rosyjskim i polskim. Większość przedrostków, sufiksów czy fleksja mają swój formalny odpowiednik w drugim pokrewnym języku, ale zakres ich użycia może być odmienny. Systemy gramatyczno-słowotwórcze języka polskiego i rosyjskiego różnić się mogą m.in. pod względem zakresu użycia ekwiwalentnych formantów, ich produktywności, łączliwości z tematami, frekwencji użycia konkretnych formantów oraz ich funkcji i znaczenia. Rozwijanie u uczących się świadomości istnienia różnic i podobieństw między językiem ojczystym a nauczonym rosyjskim w zakresie skomplikowanych mechanizmów powstawania nowych wyrazów, relacje semantyczno-derywacyjne między wyrazami fundowanymi a fundującymi, mogą w znacznym stopniu ułatwić proces nauczania języka obcego.

Najnowsze procesy i tendencje w systemie słowotwórczym uwidaczniają się w procesie powstawania nowych wyrazów, niezależnie od tego, czy nowe derywaty tworzone są od podstaw rodzimych czy zapożyczonych, ponieważ pożyczki tracą swą obcość przy włączeniu ich (adaptacji) do systemu poprzez pojawienie się relacji motywacyjnych między słowem zapożyczonym a np. jego derywatami. Waszakowa pisze: „Ani obcy wygląd zapożyczenia, ani jego nieodmienność nie stanowią przeszkody przy włączaniu go do systemu słowotwórczego” (Waszakowa, 2009: 15).

Zbadanie zapożyczeń, czyli „obcych w strukturze danego języka wyrazów, zwrotów, typów derywatów, form fleksyjnych, konstrukcji składniowych, związków frazeologicznych” (Nowy słownik..., 1999: 1773) oraz derywatów utworzonych od wyrazów obcych na gruncie polskim i rosyjskim, pozwala wyodrębnić np. produktywne formanty i typy odmiany w obu pokrewnych językach i najbardziej produktywne modele słowotwórcze w badanym odcinku czasowym. Adaptacja gramatyczna i słowotwórcza anglicyzmów w języku polskim i rosyjskim pozwoli na porównanie funkcjonowania dwóch pokrewnych systemów słowotwórczych, ekwiwalencji strukturalnej derywatów urobionych od podstaw angielskich, produktywności formantów słowotwórczych, procesów asymilacyjnych wyrazów zapożyczonych z języka angielskiego w obu językach, symetrię i asymetrię zapożyczeń. Funkcjonowanie zapożyczeń w obu językach może być pomocne w pokazaniu mechanizmów językowych współczesnej polszczyzny oraz ruszczyzny.

2.1. Zjawisko interferencji polsko-rosyjskiej w opracowaniach glottodydaktycznych

Skuteczne posługiwanie się językiem obcym jest równoznaczne ze znajomością uzusu zarówno w języku ojczystym, jak i przyswajanym języku obcym, ponieważ system języka ojczystego może w znacznym stopniu utrudniać przyswajanie kodu obcego, szczególnie w sytuacji bliskości typologicznej obu języków. Świadome korzystanie z możliwości i ograniczeń, jakie nakłada na wypowiedź system języka obcego przy możliwej interferencji z mowy ojczystej, jest niezbędną umiejętnością w procesie akwizycji języka obcego.

Na istotny wpływ języka ojczystego na proces uczenia się języka obcego zwraca uwagę wielu badaczy. T. Wójcik pisze:

Źródła interferencji należy szukać w podobieństwach formalno-strukturalnych języka obcego i ojczystego. Im bardziej zbliżone są języki, tym silniejsza jest interferencja języka ojczystego. (...) Oczywiście uwzględnianie kontrastów w nauczaniu języka rosyjskiego jest równoznaczne z unaocznieniem

podobieństw obu języków i nie tylko, mówiąc obrazowo, odbiera interferencji pole działania, ale też zmniejsza stopień jej intensywności (Wójcik, 1973: 103).

Według A. Szulca interferencja jest systemem odchyień od normy kodowania w poszczególnych podsystemach języka (intonacyjnym, rytmicznym, akcentuacyjnym i fonemiczno-alofonicznym, w systemie morfemów funkcjonalnych i słowotwórczych, w składni i systemie leksykalnym), które powodują przenoszenie silniejszych nawyków, nabytych podczas uczenia się i używania języka ojczystego na język przyswajany (Szulc, 1971: 69).

Istnienie specyficznych podobieństw i różnic między dwoma pokrewnymi systemami językowymi polszczyzny i ruszczyzny determinuje nauczanie polskich studentów języka rosyjskiego w ujęciu konfrontatywnym. W związku z tym w procesie nauczania języka obcego nieodzowne jest stałe i wielopłaszczyznowe (fonetyczne, leksykalne, gramatyczne, składniowe) wskazywanie różnic i podobieństw między funkcjonowaniem ich obu systemów. Nauczanie języka rosyjskiego wśród polskich uczących się wymaga konfrontacyjnego podejścia polegającego nie tylko na ciągłym zwracaniu uwagi uczących się na transfer pozytywny i negatywny (w tym na pozorną ekwiwalencję leksykalną, gramatyczną itd.), ale na zjawiska językowe częściowo podobne lub nie w pełni tożsame w obu językach (Pösingerová, 2017: 258).

Opracowania metodyczne poświęcone eliminacji interferencji języka polskiego na przyswajany język rosyjski koncentrują się zwykle na podsystemie leksykalnym oraz gramatycznym. Przeciwdziałaniu interferencji w nauczaniu gramatyki poświęcona jest praca Harczuka (1972) *Interferencja języka polskiego w procesie nauczania języka rosyjskiego*, Karolczuk (2006) *Грамматическая интерференция в процессе обучения русской речи польских студентов-филологов* i in. Interferencja na poziomie słowotwórczym polsko-rosyjskim poruszana jest w pracach glottodydaktycznych rzadko, zwykle w kontekście błędów derywacyjnych popełnianych przez osoby rosyjskojęzyczne uczące się języka polskiego, np. w artykułach Kruckiej (2002; 2005) *Błędy derywacyjne studentów rosyjskojęzycznych na tle polsko-rosyjskich kontrastów słowotwórczych*, *Polsko-rosyjskie kontrasty w zakresie derywacji rzeczownikowej* i in.

2.2. Zastosowanie zapożyczeń w procesie dydaktycznym

Uwzględnienie zapożyczeń w procesie nauczania języków obcych obecne jest w opracowaniach glottodydaktycznych już od końca XX wieku. Znaczenie, jakie dla nauczania słownictwa języka obcego mają zapożyczenia, podkreśla Majer (1981) w artykule *Lexical Borrowing and a Comparative Approach to*

Foreign Language Vocabulary. Badacz konstatuje, że zapożyczenia oraz internacjonalizmy są pomocne m.in. w ilustrowaniu dźwięków i wymowy języka obcego (w porównaniu z ekwiwalentami leksykalnymi pożyczek w języku ojczystym), zapewnieniu uczącemu się prostego i zrozumiałego zasobu słownictwa, które pozwala na komunikację w języku obcym już na wczesnym etapie nauki, a na zaawansowanym poziomie nauczania pozwala na poszerzanie słownictwa w języku obcym poprzez samodzielne izolowanie oraz identyfikację produktywnych formantów oraz podstaw słowotwórczych (Majer, 1981:167–168). Autor zwraca uwagę na jednoczesną konieczność świadomego porównywania zakresu funkcjonowania zapożyczeń w języku obcym do tych podobnie brzmiących w języku ojczystym, przy czym na wszystkich płaszczyznach, na których mogłoby dojść do niechcianej interferencji w procesie nauczania: fonetycznej, gramatycznej czy stylistycznej (Majer, 1981: 168–170).

Według Sviridovič, która powołuje się na prace Karpowa w zakresie wykorzystywania internacjonalizmów w nauczaniu obcokrajowców fonetyki i morfologii języka rosyjskiego, adaptacja zapożyczeń, która ma charakter systemowy, odzwierciedla charakterystyczne dla języka-biorcy cechy fonetyczno-fonologiczne (w tym akcentowe), morfologiczne oraz słowotwórcze (Sviridovič, 2010: 139–140). Badaczka w artykule poświęconym wykorzystywaniu zapożyczeń z języka niemieckiego na zajęciach z rosyjskiego dla niemieckojęzycznych studentów podkreśla słuszność wykorzystywania w procesie dydaktycznym germanizmów w celu przezwyciężenia interferencji (Sviridovič, 2010: 139).

2.3. Język potoczny w procesie dydaktycznym

Z uwagi na to, że proces nauczania powinien prowadzić do opanowania przez uczących się umiejętności językowych, które pozwolą na skuteczne porozumiewanie się w każdej rzeczywistej sytuacji komunikacyjnej, należy zastanowić się, która odmiana języka będzie najbardziej uniwersalna w większości codziennych sytuacji komunikacyjnych. Podstawowy repertuar form i znaczeń potrzebnych w sytuacjach codziennych kontaktów międzyludzkich obsługiwany jest przez język codzienny, utożsamiany przez Warchalę z językiem potocznym (Warchala, 2003: 27). Według badacza w języku potocznym powstają innowacje gramatyczne i leksykalne, indywidualizmy i okazjonalizmy, niestabilizowane w normie leksykalnej, ale mające wpływ na tendencje rozwojowe języka (Warchala, 2003: 27).

Tradycyjne nauczanie języka obcego oparte na spreparowanych wzorcowych tekstach z podręczników jest niewystarczające dla opanowania

nawyków, którymi posługują się rosyjskojęzyczni mieszkańcy Federacji Rosyjskiej lub terytorium byłego ZSRR. Dlatego dydaktyka języka obcego powinna opierać się o język codzienny, w którym odbywa się komunikacja między rodzimymi użytkownikami języka. Inaczej mówiąc, proces nauczania powinien być zorientowany na kompetencję językową przeciętnego użytkownika języka rosyjskiego (Woźniewicz, 1982: 232), który w większości sytuacji komunikacyjnych nie posługuje się książkową wersją języka literackiego, przeważając w tekstach dla studentów.

3. Badanie języka potocznego na platformie YouTube

Zbadanie rzeczywistego funkcjonowania anglicyzmów w potocznym języku polskim i rosyjskim umożliwia np. platforma YouTube, która pozwala na publikowanie i udostępnianie w przestrzeni internetowej filmów o różnorodnej treści i skierowanej do różnych grup odbiorców. Obserwację swobodnej i autentycznej mowy potocznej używanej przez polskich i rosyjskojęzycznych twórców umożliwiają filmy typu commentary (reakcje) oraz recenzje, np. artykułu spożywczego, programu telewizyjnego, książki, filmów innych youtuberów. Komentarze oraz recenzje są przykładami płynnych, naturalnych, swobodnych oraz nieoficjalnych wypowiedzi ustnych, o charakterze prywatnym, autorzy których często świadomie nie przestrzegają konwencji. Wybór takiego sposobu przekazywania treści zapewnia twórcom m.in. wolność wypowiedzenia sądów, swobodę myśli, bunt przeciw zastanym konwencjom, także językowym, luz, swobodę i emocjonalność, zabawę jako formę uczestnictwa w kulturze (Warchała, 2003: 252).

Źródłem materiału do analizy porównawczej asymilacji słowotwórczej anglicyzmów w języku polskim i rosyjskim są wypowiedzi polskich oraz rosyjskojęzycznych youtuberów: Rosjan, Ukraińców oraz Białorusinów. Badane wypowiedzi polskich youtuberów pochodzą z filmów następujących twórców: Vogule Poland (<https://www.youtube.com/@Vogule.Poland>), Przemek Kucyk (<https://www.youtube.com/@przemekkucyk>) oraz Prostracja (<https://www.youtube.com/@prostracja>)¹. Wypowiedzi ustne rosyjskojęzycznych twórców zostały zebrane z filmów zamieszczonych na następujących kanałach: Боярова Юля (Boârova Ŭlâ) (https://www.youtube.com/@Boyarova_Juliiia), Грильков (Gril'kov) (<https://www.youtube.com/Grillkov>), Соня Хромова (Sonâ Hromova) (<https://www.youtube.com/@SKhromova>), ИБ – Давид Бабаджанян (IB – David Babadžanân) (<https://www.youtube.com/@IBwatch>), Кирюша Борода (Kirûša Boroda) (<https://www.youtube.com/@>

¹ Odnośniki do wszystkich filmów: zob. Bibliografia.

Kirushaboroda), Приятный Ильдар (Priâtnyj Il'dar) (<https://www.youtube.com/@pleasantildar>), Irina Vetrova (<https://www.youtube.com/@irinavetrova6117>). Pięciu pierwszych wymienionych autorów analizowanych wypowiedzi to obywatele Federacji Rosyjskiej, kolejne osoby to obywatele Białorusi (Приятный Ильдар) oraz Ukrainy (Irina Vetrova).

Z filmów wyżej wymienionych youtuberów wyekscerpowane zostały zapożyczenia leksykalne z języka angielskiego oraz derywaty utworzone od podstaw angielskich. W materiale badawczym znalazły się jednostki leksykalne w różnym stopniu zasymilowania przez system językowy polszczyzny i ruszczyzny oraz neologizmy i okazjonalizmy, by w jak najpełniejszy sposób przedstawić przystosowanie obcego leksemu do różnych, ale pokrewnych i typologicznie bliskich systemów językowych i pokazać rzeczywiste użycie anglicyzmów przez youtuberów. Ze względu na funkcjonowanie zebranych jednostek przede wszystkim w odmianie mówionej języka, a co za tym idzie brak kodyfikacji większości wybranych leksemów w opracowaniach leksykograficznych, frekwencja oraz semantyka zebranych jednostek nie będzie przedmiotem analizy.

3.1. Charakterystyka języka wybranych rosyjskojęzycznych i polskojęzycznych youtuberów

Zarówno polscy, jak i rosyjskojęzyczni youtuberzy posługują się w swoich filmach nacechowaną emocjonalnie odmianą potoczną języka ojczystego² z dużym nagromadzeniem nienormatywnej leksyki i pożyczek z języka angielskiego. W badanym materiale występują anglicyzmy zróżnicowane tematycznie, przy czym dominuje leksyka związana z portalami społecznościowymi. Wszyscy badani twórcy wplatają w swoje wypowiedzi anglicyzmy formalnie będące na różnych stadiach asymilacji w języku-biorcy. Najliczniejszą grupę zapożyczeń używanych przez wybranych twórców stanowią angielskie leksemy zasymilowane morfologicznie (rzeczowniki rodzaju męskiego) oraz wyrazy pochodne urobione od podstaw angielskich należące do różnych części mowy, o czym w dalszej części artykułu.

² W rosyjskiej tradycji językoznawczej termin język potoczny odpowiada dwóm terminom: *разговорный язык* (razgovornyj âzyk – literacki język mówiony) i *просторечие* (prostorečie – język pospólity), czyli nienormatywna, funkcjonująca wyłącznie w formie ustnej odmiana języka ogólnonarodowego, która jest funkcjonalnie i stylistycznie jednolita i monotonna (Kapanadze, 1984: 8–9).

3.2. Anglicyzmy w języku wybranych rosyjskich youtuberów

Zebrany rosyjskojęzyczny materiał można podzielić według następujących produktywnych kategorii gramatycznych oraz modeli słowotwórczych:

- rzeczowniki rodzaju męskiego; angielskie leksemy zakończone spółgłoską (lub *-e* niemym) odmieniane są w ruszczyźnie (oraz w polszczyźnie) według paradygmatu rzeczowników rodzaju męskiego: мерч (D. I. poj. мерчá) (*merč, merčá*), кринж (D. I. poj. кринжá/кринжа) (*krinž, krinžá/krinža*), крип (*krip*), ютуб (*útub*), тикток (*tiktok*), онлифанс (*ónlifans*), пранк (*prank*), пазл (*pazl*), пруф (*pruf*), скам (*skam*), сайт (*sajt*), интерфэйс (*interfějs*), фейк (*fejk*), контэнт (*kontént*), аккаўнт (*akkáunt*), бáннер (*bánnér*), бриф (*brif*), бренд (*brend*), фíдбэк (*fídbèk*), треш (*treš*), лайк (*lajk*), экспíриенс (*èkspíriens*), вайб (*vajb*), эскóрт (*èskórt*), триггер (*trígger*), рисёрч/ресёрч (*risěrč/resěrč*), инсáйт (*insájt*), оффлáйн (*offlájn*), скилл (*skill*), фрилáнс (*friláns*), хáйлайт (*hájlajt*), рофл (*rofl*), матч (w Tinder) (*matč*), скрин (*skrin*), хейт (*hejt*), стрим (*strim*), трабл (*trabl*), лайфхáк (*lajfhák*);
- rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone samogłoską *-a* (odmieniane w języku rosyjskim oraz polskim według paradygmatu rzeczowników rodzaju żeńskiego): инбá (*inbá*), инстá (*instá*),
- rzeczowniki czasownikowe zakończone w języku angielskim na *-ing*: клінінг (*klínig*), бўллинг (*búlling*), прэссинг (*préssing*), нэйминг (*néjming*), кáстинг (*kásting*);
- rzeczowniki nieodmienne: хўди (*húdi*), бўлли (*búlli*);
- rzeczowniki rodzaju męskiego i żeńskiego – nazwy wykonawców czynności: клінер (*klíner*), блóгер(ша) (*blóger(ša)*), абью́зер (*ab'úzer*), лўзер(ша) (*lúzer(ša)*), хей́тер (*héjter*), диза́йнер (*dizájner*), фри́лансер (*frilánsér*), инфлюэ́нсер (*inflûénsér*), вебкáмщица (*vebkámšica*), эскóртница (*èskórtnica*), тиндеря́нин (*tinderǎnin*);
- rzeczownik rodzaju żeńskiego z sufiksem *-ул(я)* (*-ul(â)*): кринжў́ля (*krinžúľá*);
- naszechowany emocjonalnie rzeczownik r.ż. z przyrostkiem *-ар(а)/-яр(а)*: хитяра;
- naszechowane emocjonalnie derywaty rzeczownikowe rodzaju żeńskiego utworzone od podstaw angielskich z akcentowanym sufiksem *-ўх/-ю́х* (*-úh/-ûh*): превью́ха (*prev'úha*), кринжў́ха (*krinžúha*), крипу́ха (*kripúha*);
- rzeczowniki rodzaju męskiego urobione za pomocą wysoce produktywnego akcentowanego formantu *-óс* oraz utworzone od nich

- zdrobnienia i przymiotniki względne: видός, видósик (*vidós, vidósik*), (диз)лайкός, лайкόςный, (диз)лайкósик (*((diz)lajkós, lajkósnyj, (diz)lajkósik*), коментός, коментósик (*komentós, komentósik*), худός, худósик (*hudós, hudósik*);
- rzeczowniki rodzaju żeńskiego z sufiksem -ин(а) (-*in(a)*): трешанíна (*trešanína*), кринжáтина (*krinžátina*);
  - zdrobnienia rodzaju męskiego z sufiksem -чик, -ик (-*čik, -ik*): инстагрáмчик (*instagrámčik*), мёрчик (*mérčik*);
  - czasowniki produktywnych klas odmiany (Isačenko 2003: 42–43) urobionych za pomocą sufiksu -ить (-*it'*): шéйтить (*šéjmit'*), хéйтить (*héjtit'*), дедлáйтить (*dedlájnit'*), рóфлить (*róflit'*), (за)синхрónить (*((za)sinhrónit'*), (за)скрíнить (*((za)skrinít'*), бýллить (*búllit'*), (за)блүрить (*((za)blúrit'*), (за)донáтить (*((za)donátit'*), хáйпить(ся) (*hájpit'(sâ)*), свáйпить (*svájpit'*), (за)харáсить (*((za)harásit'*), трíггерить (*tríggerit'*), (за)бáнить (*((za)bánit'*), кéнселлить (*kénsellit'*), (от)күкóлдить (*((ot)kukóldit'*), сjхүтрíмить (*strímít'*), (за)/(вы)гүглить (*((za)/(vy)gúglit'*); -ева(ть)/-ова(ть) (-*eva(t')/-ova(t')*): респектовáть (*respektovát'*), (по)кринжевáть (*((po)krinževát'*), хайповáть (*hajpovát'*); czasowniki semelfaktywne o zabarwieniu ekspresywnym z przyrostkami -ну(ть) (-*nu(t')*) oraz ану(ть) (-*anu(t')*) oraz utworzone od nich imiesłowу bierne czasu przeszłego: шизанúтый (*šizanútyj*), фрикáнúтый (*frikanútyj*), кринжанúть (*krinžanút'*), хайпанúть (*hajpanút'*), свáйпнуть (*svájpnut'*), лáйкнуть (*lájknut'*), триггернúть (*triggernút'*), күкóлднуть (*kukóldnut'*) камбэкнуть (*kambèknut'*);
  - przymiotniki względne utworzone za pomocą przyrostka -ов(ый) (-*ov(yj)*): кринжóвый (*krinžóvyj*), крипóвый (*kripóvyj*), трешóвый (*trešóvyj*), хайпóвый (*hajpóvyj*), фéйковый (*féjkovyj*), хитóвый (*hitóvyj*), тóповый (*tópovyj*), -н- (-*n-*): рандóмный (*randómnyj*), рáрный (*rárnyj*), мэмный (*mémnyj*); -ск- (-*sk-*): тíндеровский (*tínderovskij*), блóгерский (*blógerskij*). Dane sufiksy są najbardziej produktywnymi we współczesnym języku rosyjskim formantami tworzącymi przymiotniki względne (Valgina i in., 2002: 242);
  - nienormatywne formy stopnia wyższego i najwyższego utworzone od przymiotników względnych: (наи)кринжóвейший (*((nai)krinžóvejšij*), рандóмнейший (*randómnejšij*).

3.3. Anglicyzmy w języku wybranych polskich youtuberów

Z materiału audiowizualnego w języku polskim wyekscerpowano następujące produktywne kategorie gramatycznych oraz modele słowotwórcze:

- rzeczowniki rodzaju męskiego: *fejk, prajm/prime, instagram, njus/news, klik* (ang. *click*), *(happy) end, lajw/live, youtube, krindź/cringe, team, nickname, hejt, skrin/screen, peak, szorts/shorts, kontent, tiktok, bullshit, focus, effort, dizajn, haul, bad boy* (N. l. poj. *bad boyem*), *set, outfit, sub, post, item, case*;
- rzeczowniki rodzaju żeńskiego: *drama, ikona* (ang. *icon*), *inba*;
- zdrobnienia z sufiksem *-ek, -k*: *tiktoczek, subik, storka, szanelka*;
- rzeczowniki nazywające wykonawców czynności: *hejter(ka)*, mn. *hejterzy/hejtery, stalker, follower* (mn. *followersi*), *standuper/stand-uper, influencer(ka), kołcz/coach, celebryta/celebrytka*;
- rzeczowniki z sufiksem *-ar(a)* nazywające osobę, wielbicielkę, miłośniczkę czegoś: *soksiara, hobbyhorsiarą*;
- rzeczownik rodzaju męskiego z sufiksem *-stw(o)*: *celebryctwo*;
- czasowniki utworzone od podstaw angielskich za pomocą przyrostka *-owa(ć)*: *(dis)lajkować, krindżować, skancelować, (prze)skrołować, skrinować (screenować), (za)spoilerować, szejmować, spamować, skomprehendować, (s)krindżować, viralować, streamować, (po)twerkować, recykłować, stalkować, (za)subskrybować, uploadować, bondować, (s)prankować, (s)hejtować, (wy)googlować, triggerować*;
- przymiotniki względne urobione za pomocą formantu *-ow(y)*: *krindżowy, randomowy, instastorisowy, dragowy, stockowy, dramowy; -sk(i)*: *hejterski, kriperski (creeperski)*.

Odrębną grupę stanowią zapożyczenia w formie oryginalnych wtrąceń (wykrzyknienia, oddzielne słowa lub stałe związki wyrazowe zaczerpnięte z angielszczyzny): *gurl!, iconic!, hello! (heloł!)*, (mieć) *brain connection* (z kim), *sorry, freestyle, team, update, I don't know, error, tour, fashion victim, obsession, what?, imagine, husband material, plot twist, baby shower, BFF, who the fuck is (kto), what a mess, you can do it, this bitch, management, game changer, cute* (para), (mieć) *vibe, valid point, legit (argument), hype/hajp, self awared, I guess, basically, case, come on, soulmate, copywright, queen, boom, official, fast fashion, research, crackhead, cheesy, creep, obvious, what the fuck?, besties forever*.

Przykłady użycia wtrąceń w zdaniach:

Ale mamy *brain connection* z panią Madzią dzisiaj!

I don't know, czy chciałbym mieć te tenisówki teraz.

Imagine przyszlście do przychodni.

I guess, dotknął esencji tego, co się dzieje na tiktoku.

Ten film trwa 50 minut, *come on*, trzeba mieć czas, żeby to obejrzeć.

W zebranym materiale często występują fleksyjne postaci potoczne wyrazów w dopełniaczu zamiast w bierniku, np.: *zostawcie suba, wbijajcie na instagrama, zrobiłem screena, influencerka nie może wrzucić posta bez pytania, scrollowałam sobie tiktoka.*

3.4. Wnioski

Na podstawie wyżej przedstawionego materiału językowego można wysunąć następujące wnioski:

- mimo bliskiego pokrewieństwa języka polskiego i rosyjskiego proces transferu zapożyczeń z angielszczyzny do obu tych języków znacznie się różni. W obu językach używane są czasowniki, przymiotniki oraz rzeczowniki utworzone od podstaw angielskich, ale użytkownicy języka rosyjskiego dużo częściej niż użytkownicy polszczyzny tworzą wyrazy pochodne od podstaw angielskich przy użyciu formantów rodzimych;
- podobieństwa w przyswajaniu pożyczek dotyczą m.in. kategoryzacji gramatycznej rzeczowników oraz ekwiwalencji i frekwencji niektórych produktywnych sufiksów, za pomocą których tworzone są wyrazy pochodne od zapożyczeń, np. za pomocą sufiksu *-ow(y)/-ov(ый)* w obu językach tworzone są przymiotniki względne;
- czasowniki od podstaw angielskich tworzone są w ruszczyźnie przy użyciu przyrostka *-и(ть)*, a jego polski odpowiednik (*-i(ć), -n-, -nq(ć)*) w tworzeniu nowych derywatów nie uczestniczy (w polszczyźnie czasowniki urabiane są za pomocą sufiksu *-owa(ć)*);
- niektóre formanty rosyjskie nie mają odpowiedników w języku polskim (*-oc, -ану(ть)*) i odwrotnie (*-ar(a)*);
- zakres tematyczny najbardziej modnych w polszczyźnie i ruszczyźnie zapożyczeń jest podobny (*internet, social media*). Wyrazy *krindź, creep, hejt, instagram, screen, kontent* i in. oraz ich rosyjskie odpowiedniki tworzą wyrazy pochodne, ale na podstawie rosyjskiej próbki językowej należy stwierdzić, że gniazda słowotwórcze w tym języku są znacznie bardziej rozbudowane, a wyrazy pochodne urabiane są od większej liczby leksemów obcych niż w materiale polskim;

- zarówno polscy, jak i rosyjskojęzyczni youtuberzy często odmieniają zapożyczenia zakończone spółgłoską według paradygmatu rzeczownikowego męskiego, ale polscy youtuberzy dużo częściej używają w swych wypowiedziach angielskich wtrąceń w formie oryginalnej.

4. Wykorzystanie anglicyzmów w procesie dydaktycznym

Na podstawie zebranego materiału językowego należy stwierdzić, że konfrontatywna analiza adaptacji zapożyczeń oraz derywatów utworzonych od angielskich podstaw pozwala na wyodrębnienie wielu różnic i podobieństw w funkcjonowaniu podsystemu słowotwórczego oraz gramatycznego w polskiej oraz rosyjskiej mowie potocznej. Możliwe jest wyodrębnienie najbardziej produktywnych formantów, które biorą udział w procesach asymilacyjnych, ich międzyjęzykową ekwiwalencję lub jej brak, a także obserwacja aktywnych procesów i tendencji w tworzeniu derywatów.

Z uwagi na różnice w asymilacji słowotwórczej, która wymaga wcześniejszego teoretycznego przygotowania studentów w zakresie słowotwórstwa i morfemiki, wykorzystanie zebranego materiału wydaje się najbardziej odpowiednie na zajęciach poświęconych gramatyce kontrastywnej lub opisowej języka rosyjskiego. Wykorzystanie derywatów utworzonych od zapożyczeń, których znaczenie jest niewątpliwie zrozumiałe dla studentów bez tłumaczenia na język ojczysty, pozwala ułatwić uświadomienie uczniom różnic derywacyjnych w stosunku do analogicznego materiału w języku polskim.

Przedstawione niżej ćwiczenia mają charakter wstępny i niewątpliwie wymagają dalszego opracowania oraz są jedynie przykładem możliwego wykorzystania danych z platformy YouTube na zajęciach z polskimi studentami. Zadania opierają się głównie na świadomej analizie faktów językowych i porównywaniu ich z analogicznymi faktami w języku polskim. Przy doborze materiału ilustracyjnego należy mieć na uwadze przygotowanie językowe uczących się oraz wybór metody nauczania (eksplicytna/implicitna). Ćwiczenia mogą stanowić podstawę do prezentacji nowego materiału językowego, który należy następnie utrwalić. W zależności od tematyki zajęć praktycznych z języka rosyjskiego lub gramatyki opisowej, materiał ilustracyjny może stanowić uzupełnienie tematu zajęć.

- a) Uzupełnij tabelę. Porównaj podane niżej czasowniki w bezokoliczniku utworzone od podstaw angielskich. Za pomocą jakich formantów zostały urobione podane formy w języku polskim oraz angielskim? Odmień rosyjskie czasowniki przez osoby w czasie teraźniejszym i przeszłym. Co można powiedzieć o miejscu akcentu?

хейтить	
	lajkować
хайпить	
	spamować
триггерить	
	streamować

b) Przetłumacz dane niżej przymiotniki na język polski. Czy każdy rosyjski przymiotnik ma odpowiednik w języku polskim? Jakim sposobem został utworzony polski odpowiednik?

кринжовый, криповый, трешовый, хайповый, фейковый, хитовый, топовый, рандомный, рарный, тиндеровский, блогерский

c) Porównaj podane niżej rodziny wyrazów. Czy można je uzupełnić innymi wyrazami?

кринж – кринжовый, кринжовейший, кринжевать, покринжевать, кринжануть, кринжуха, кринжатина, кринжюля

krindź – krindźowy, krindźować, skrindźować

d) Przeczytaj dane niżej wyrażenia. Które wyrazy powstały od zapożyczeń z języka angielskiego? Jakie jest ich znaczenie? Znajdź, gdzie to możliwe, ich rodzime odpowiedniki. Przetłumacz zdania na język polski.

Это самое рарное худи из самой рарной коллекции.

Покупайте мой мерч, осталось совсем мало хуदосов.

Что за проблема сделать юзбелльный сайт?

Я воспользовался услугами профессионального клинера.

Не зря надел свой мерчик.

Зачем тебе такая супруга, бро?

Мне вообще плевать на то, кто как выглядит, но в Америке это какая-то трешанина.

Я не могу смотреть никакие пранки.

Обычно генерирую какой-то бред в видосах.

Я заскринила пару комментариев.

Ставьте, пожалуйста, лайки, кто хочет может ставить дизлайки.

Когда вижу новую тушенку это новый экспириенс.

Это харрасмент в каком-то смысле, ты хочешь его захарасить?

5. Zakończenie

Konfrontacja procesów adaptacji słowotwórczej anglicyzmów oraz derywatów utworzonych od podstaw angielskich pozwala na wykorzystanie pożyczek

w procesie nauczania języka rosyjskiego polskich studentów filologów. Zebrany materiał egzemplifikacyjny stanowi podstawę do dalszych badań w zakresie zastosowania narzędzi językoznawstwa konfrontatywnego w glotto-dydaktyce. Artykuł ma charakter wprowadzający i nie rości sobie prawa do pełnego opisu procesu dydaktycznego z wykorzystaniem anglicyzmów i ich asymilacji. Niektóre kwestie wymagają rozwinięcia oraz dopełnienia, np. należy rozszerzyć materiał badawczy dla bardziej szczegółowego opisu różnic i podobieństw w adaptacji zapożyczeń, skonfrontować dotychczasową wiedzę z zakresu słowotwórstwa porównawczego polsko-rosyjskiego z pozycji języka potocznego itd. Należy także nakreślić dalsze perspektywy wykorzystania zapożyczeń w nauczaniu języka rosyjskiego jako obcego na pozostałych poziomach języka: fonetycznym, gramatycznym, leksykalnym, składniowym czy stylistycznym.

Bibliografia

- Council of Europe: Coste D. i in. (2003), *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Warszawa: CODN.
- Harczuk Z. (1972), *Interferencja języka polskiego w procesie nauczania języka rosyjskiego*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- Isačenko A. V. (2003), *Grammatičeskij stroj russkogo âzyka v sopostavlenii s slovac-kim*. Moskwa-Vena: Âzyki Slavânskoj Kul'tury.
- Kapanadze P. A. (1984), *Sovremennoe gorodskoe prostorečie i literaturnyj âzyk*, (w:) Zemskaâ E. A., Šmelev D. N. (red.), *Gorodskoe prostorečie. Problemy izučeniâ*, Moskwa: Nauka, s. 5–12.
- Karaulov Ū.N. (red.) (1997), *Russkij âzyk. Ęnciklopediâ*. Moskwa: Drofa.
- Karolczuk M. (2006), *Grammatičeskaâ interferenciâ v processe obučeniâ ruskoj reči pol'skich studentov-filologov*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Krucka B. (2002), *Polsko-rosyjskie kontrasty w zakresie derywacji rzeczownikowej*. „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 12, s. 43–68.
- Krucka B. (2005), *Błędy derywacyjne studentów rosyjskojęzycznych na tle polsko-rosyjskich kontrastów słowotwórczych*. „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 14, s. 57–94.
- Majer J. (1981), *Lexical Borrowing and a Comparative Approach to Foreign Language Vocabulary*. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia Filologiczne. Filologia Angielska”, nr 13, s. 167–201.
- Markowski A. (red.) (1999), *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa: PWN.
- Pösingerová K. (2017), *Interferencja i nauczanie języka polskiego*. „Z zagadnień metodyki nauczania kultury polskiej kultury oraz języka polskiego jako obcego”, s. 258–262.

- Sviridovič M.V. (2010), *Lingvodidaktičeskij aspekt zaimstvovanij v prepodavanii RKI nemeckoâzyčnoj auditorii*, (w:) „Četvertye čteniâ, posvâšennye 70-letiu so dnâ roždeniâ professora V.A. Karpova (Minsk, BGU, 19–20 marta 2010 g.), t. 2, s. 139–142.
- Szulc A. (1971), *Lingwistyczne podstawy programowania języków obcych*. Warszawa: PZWS.
- Valgina N. (red.) (2002) *Sovremennyy russkij âzyk: Učebnik*. Moskva: Logos.
Online: https://pedlib.ru/Books/6/0262/6_0262-242.shtml [DW 04.08.2023].
- Warchala J. (2003), *Kategoria potoczności w języku*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Waszakowa K. (2009), *Internacjonalizacja polskiej leksyki – stan obecny, prognozy na najbliższą przyszłość*, (w:) Koriakowcewa E. (red.), *Przejawy internacjonalizacji w językach słowiańskich*. Siedlce, s. 11–28.
- Woźniewicz W. (1982), *Nauczanie rosyjskiej mowy ustnej (rozumienia ze słuchu i mówienia)*, (w:) Siatkowski S. (red.), *Podstawy pedagogiczne nauczania języka rosyjskiego* Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, s. 221–240.
- Wójcik T. (1973), *Językoznawcze aspekty metodyki nauczania języka rosyjskiego*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Źródła YouTube [DW 30.09.2023]

<https://www.youtube.com/watch?v=vL-IGvqrR9M>
<https://www.youtube.com/watch?v=o2zUmSS5wZ8>
<https://www.youtube.com/watch?v=j-mQin4Cjrw>
<https://www.youtube.com/watch?v=IhqSIDnYah4>
<https://www.youtube.com/watch?v=xmoBcmDo708>
<https://www.youtube.com/watch?v=FckeEZeCVNo>
<https://www.youtube.com/watch?v=9j9X2DloPlc>
<https://www.youtube.com/watch?v=PQ5XcHTSeHo>
https://www.youtube.com/watch?v=ur_nCpA-xBE
<https://www.youtube.com/watch?v=g0aYy62ca7M>
<https://www.youtube.com/watch?v=pluH-59JUic>
<https://www.youtube.com/watch?v=9hyglFvaojk>
<https://www.youtube.com/watch?v=NPKyWMMl-m0>
<https://www.youtube.com/watch?v=cCz4ich-s2M>
<https://www.youtube.com/watch?v=paogh8uk3nY>
<https://www.youtube.com/watch?v=zYDMi2w5SDQ>
<https://www.youtube.com/watch?v=OHSrmz0wkV4>
https://www.youtube.com/watch?v=2DC54sSp_1s
<https://www.youtube.com/watch?v=rs8zeOship4>
<https://www.youtube.com/watch?v=vEHy3eDo79s>
<https://www.youtube.com/watch?v=aEsuPhBuneg>
<https://www.youtube.com/watch?v=Fv5LjVFzSuo>
<https://www.youtube.com/watch?v=QP86aVGC63M>
<https://www.youtube.com/watch?v=EKVLxTT5FQI>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nm9Lz6sVYKQ>
<https://www.youtube.com/watch?v=yQcV8NgbPkc>
<https://www.youtube.com/watch?v=E7HD1OHuuS4>
<https://www.youtube.com/watch?v=XxcbmXU-cWg>
<https://www.youtube.com/watch?v=oGgjIApgE6s>
<https://www.youtube.com/watch?v=VkbxfwI4XIE>
<https://www.youtube.com/watch?v=xBz9zpsBUgk>
<https://www.youtube.com/watch?v=wodvrFvEegw>
<https://www.youtube.com/watch?v=0qlqd7p225Y>
<https://www.youtube.com/watch?v=zKyHo7781z4>

Received: 04.10.2023

Revised: 11.03.2024